

LIFE-programma in Nederland

Feiten en cijfers

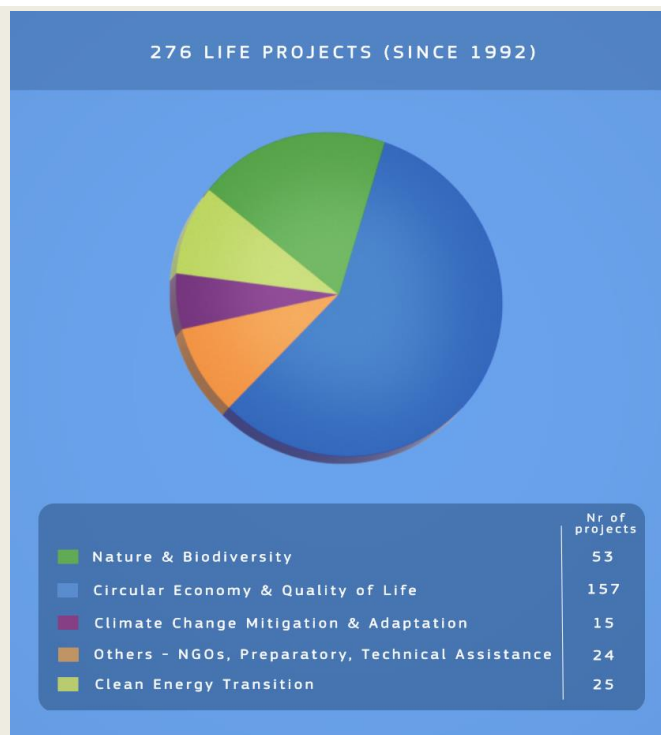
Het LIFE-programma heeft 276 projecten in Nederland gefinancierd voor 198 coördinerende begunstigden met 889 miljoen euro projectkosten in totaal, waarvan de EU 331 miljoen euro heeft bijgedragen.

Het LIFE-programma is het financieringsinstrument van de EU voor milieu- en klimaatactie. Het programma loopt sinds 1992 en heeft meer dan 5500 projecten in de EU en in derde landen medegefinancierd, waarmee meer dan 12 miljard euro is gemobiliseerd en meer dan 5 miljard euro is bijgedragen aan de bescherming van het milieu en het klimaat. Het LIFE-programma draagt volledig bij tot de doelstellingen en streefcijfers van de Europese Green Deal.

De begroting voor de periode 2021-2027 is vastgesteld op 5,4 miljard euro.

De volgende subprogramma's worden gedekt (*):

- **Natuur en biodiversiteit**
- **Circulaire economie en levenskwaliteit**
- **Beperking van en aanpassing aan de klimaatverandering**
- **Transitie naar schone energie** (eerste oproep tot het indienen van projecten in 2021) (**)

INVESTMENT IN LIFE PROJECTS IN NETHERLANDS (€ million)

	TOTAL INVESTMENT	EU CONTRIBUTION
ALL LIFE projects	889	331
Nature & Biodiversity	217	107
Circular Economy & Quality of Life	492	124
Climate Change Mitigation & Adaptation	115.5	52
Others - NGOs, Preparatory, Technical Assistance	45	9.5
Clean Energy Transition	19.5	18.5

(* Afgeronde en afgesloten projecten worden in dit document aangeduid met de nieuwe nomenclatuur van het LIFE-programma 2021-2027

(**) Het nieuw CET sub-programma heeft meestal multi-landen projekte en alle deelnemers zijn in de cijfers inbegrepen.

LIFE Beperking van en aanpassing aan de klimaatverandering

Het onderdeel 'Beperking van en aanpassing aan de klimaatverandering' van LIFE zal acties ondersteunen die het beleidskader voor energie en klimaat voor 2030 helpen implementeren en helpen voldoen aan de verbintenissen van de Europese Unie in het kader van de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering. Projecten in het kader van dit onderdeel zullen bijdragen tot een op hernieuwbare energie gebaseerde en klimaatbestendige economie. In het kader van dit onderdeel zullen Strategische Geïntegreerde Projecten (SIP) op regionale, multiregionale, nationale of transnationale schaal uitvoering geven aan milieu- of klimaatstrategieën of -actieplannen die door de autoriteiten van de lidstaten zijn ontwikkeld en vereist zijn krachtens specifieke milieu-, klimaat- of relevante energiewetgeving of -beleidsregels van de Unie. Deze projecten zullen er ook voor zorgen dat de belanghebbenden erbij worden betrokken en dat de coördinatie met en de inzet van ten minste één andere Europese, nationale of privéfinancieringsbron wordt bevorderd.

Tot nog toe heeft het onderdeel 'Klimaatverandering' 17 projecten medegefinancierd in Nederland. De totale investering voor deze projecten bedraagt 115,5 miljoen euro, waarvan de EU 52 miljoen euro verstrekt.

Een van deze projecten, LIFE OPTIMELT, is afgesloten. Het heeft de eerste demonstratie op ware grootte gegeven van een innovatief warmteterugwinningsconcept in Nederland.

LIFE URBAN-ADAPT beoogt een innovatieve, op participatie gebaseerde benadering te demonstreren als een essentieel onderdeel van aanvaarding en verbintenis door het publiek en de belanghebbenden voor de grootschalige implementatie van stedelijke aanpassingsstrategieën en verwante maatregelen. LIFE AERFIT richt zich op het demonstreren van een innovatieve adaptatietechnologie die schade door pluviale overstromingen in steden kan vermijden. LIFE@Urban Roofs zal vastgoedontwikkelaars en eigenaars van gebouwen aanmoedigen om te investeren in adaptatie aan de klimaatverandering. Farm LIFE zal bouwen aan agrarische netwerken voor klimaatadaptatieve landbouw. LIFE Local Water Adapt zal een unieke benadering demonstreren van lokaal waterbeheer - collectief adaptief waterbeheer ('collective adaptive water management of CAWM') - als een doeltreffende stedelijke adaptatiestrategie; LIFE_FRESHMAN beoogt duurzaam zoetwaterbeheer in kustgebieden. LIFE Terra zal Europa's grootste burgerinitiatief opzetten om 500 miljoen bomen te planten en te controleren om de klimaatverandering tegen te gaan. LIFE CO2SAND wil aantonen hoe doeltreffend het is om de veerkracht en het koolstofopslagvermogen van zandige landbouwgrond te vergroten door deze te verrijken met kleiachtige en leemachtige grond. LIFE COOL SQUARE heeft tot doel het Damsterplein om te vormen tot een klimaatadaptatieve, veerkrachtige, flexibele en multifunctionele stedelijke locatie. LIFE NEW HYTS zal de mogelijkheden demonstreren voor lokale productie, distributie en gebruik van groene waterstof voor het wegvervoer. LIFE CRITICAL wil klimaatbestendigheid bereiken door betrokkenheid van de burgers; LIFE CLIMATE FOREST zal een boomgerichte beheeraanpak demonstreren om de klimaatbestendigheid van bosccosystemen op zandgronden, die kenmerkend zijn voor de Nederlandse bossen, te verbeteren. LIFE MIBA FILLER beoogt cement te vervangen door een innovatief bindmiddel uit bodemas van verbrandingsovens. Het hoofddoel van het LIFE Future farming-project is het voorbereiden van de landbouwsector in de EU op de toenemende droogte en waterschaarste door het watergebruik te optimaliseren met behulp van precisielandbouwtechnologie. Het GR4SS-project zal de Grass Refinery for Sustainability & Shared Value (GR4SS) ontwikkelen, 's werelds eerste commerciële demonstratiefabriek voor monovergisting van gras.

In het kader van dit onderdeel is in Nederland één lopend Strategisch Geïntegreerd Project medegefinancierd. De doelstellingen van het LIFE-IP NL-NASCCCELERATE-project worden hieronder beschreven.

Betere bestendigheid tegen en aanpassing aan klimaatverandering (NL-NASCCCELERATE) LIFE20 IPC/NL/000006

Een groot deel van Nederland is gevoelig voor grootschalige overstromingen van kusten en rivieren, terwijl de klimaatverandering naar verwachting aanzienlijke gevolgen zal hebben voor de land- en tuinbouwproductie. Bovendien zijn in de Nederlandse Nationale Klimaatadaptatiestrategie verschillende gevolgen van de klimaatverandering geïdentificeerd die onmiddellijke actie vereisen.

Met dit Geïntegreerde LIFE-project wil het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat de aanpassing aan de klimaatverandering op verschillende gebieden stimuleren: waterbeheer, infrastructuur, landbouw, natuur, gezondheid, en ruimtelijke/stedelijke planning. Het team zal de uitvoering van de Nationale Klimaatadaptatiestrategie versnellen en Nederland klimaatbestendig helpen maken door middel van maatregelen zoals demonstraties, proefprojecten en de ontwikkeling van goede praktijken. Naar verwachting zullen duizenden mensen baat hebben bij een grotere weerbaarheid tegen overstromingen en hittestress. Diverse gebieden in het Natura 2000-netwerk van beschermde gebieden moeten hun staat van instandhouding verbeteren. Ook zal de Nationale Klimaatadaptatiestrategie tegen 2027 worden geactualiseerd met behulp van de kennis en ervaring die met dit project worden opgedaan.

[Project summary](#)

LIFE Overgang naar Schone Energie

Voortbouwend op de programma's Intelligente energie voor Europa (2003-2013) en Energie-efficiëntie van Horizon 2020 (2014-2020) blijft het subprogramma Transitie naar Schone Energie van LIFE de uitvoering van het EU-beleid op het gebied van duurzame energie ondersteunen. Het is er met name op gericht de overgang naar een energie-efficiënte, op hernieuwbare energie gebaseerde, klimaatneutrale en -veerkrachtige economie in heel Europa te bevorderen.

Het subprogramma Overgang naar Schone Energie van LIFE ondersteunt projecten op de volgende vijf actierreinen:

- 1) Opbouw van een nationaal, regionaal en lokaal beleidskader ter ondersteuning van de overgang naar schone energie;
- 2) Versnelde uitrol van technologie, digitalisering, nieuwe diensten en bedrijfsmodellen en verbetering van de daarmee samenhangende professionele vaardigheden op de markt;
- 3) Aantrekken van privéfinanciering voor duurzame energie;
- 4) Ondersteuning van de ontwikkeling van lokale en regionale investeringsprojecten;
- 5) Burgers betrekken en mondig maken bij de overgang naar schone energie.

Tot dusver is Nederland hoofdpartner in de volgende negen projecten die in het kader van dit onderdeel worden medegefinancierd: REGIO1ST, ENSMOV Plus, JUSTEM, CondoReno, DEESME 2050, InEExS, RENOVERTY, SRI2MARKET en BUS-NL. Dit vertegenwoordigt een totale investering van € 15 miljoen, waarvan de EU 95% bijdraagt.

Nederland neemt ook deel aan 16 andere CET-projecten, zoals volgt: TRINOMICS BV aan het project REDI4HEAT; Bedrijfsbureau Energie Samen BV aan het project ACCE; Achterhoeks Energieloket B.V. en DUNENWORKS BV aan het project TANDEMS; Mous Alberdina Hendrika Maria en SLIMRENOVEREN aan het project EP-O; Groenholland Geo Energiesystemen BV aan het project GEOBOOST; Het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat aan het project CAEPBD6.; DEMO CONSULTANTS BV aan het project easySRI; De stichting Institute For European Energy And Climate Policy aan de projecten ENERGATE, NECPlatform, IN-PLAN, EU-MORE, TO-MEASURE en CoolLIFE; DEMO CONSULTANTS BV, Stichting Zuyd Hogeschool en TIMMERFABRIEK WEBO BV aan het project BuildUPspeed; De stichting Institute for European Energy and Climate Policy, het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek TNO aan OdysseeMure fit-4-55; HYPOPORT BV en WOONNU B.V. aan het project ENGAGE. Dit vertegenwoordigt een totale investering van € 4,5 miljoen, waarvan de EU 95% bijdraagt.

LIFE Natuur en Biodiversiteit

Het onderdeel Natuur en Biodiversiteit omvat steun voor standaardactieprojecten voor de ontwikkeling, toepassing en bevordering van goede praktijken met betrekking tot natuur en biodiversiteit, alsmede 'Strategische Natuurprojecten' (SNAP). Deze nieuwe projecten ondersteunen de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie op het gebied van natuur en biodiversiteit door de implementatie van coherente actieprogramma's in de lidstaten met het oog op de integratie van deze doelstellingen en prioriteiten in andere beleids- en financieringsinstrumenten, onder meer door een gecoördineerde implementatie van de prioritaire actiekaders die zijn aangenomen op grond van Richtlijn 92/43/EEG.

Tot nog toe heeft de component LIFE Natuur en Biodiversiteit 53 projecten medegefinancierd in Nederland. Deze projecten vertegenwoordigen een investering van 217 miljoen euro, waarvan 107 miljoen euro is verstrekt door de Europese Unie.

De voltooide LIFE Natuur-projecten in Nederland richtten zich op habitatherstel (zoutmoerassen, polders, duinen, venen, watergebieden, zandduinen en heidegebieden; alsmede wetlands in het Natura 2000-gebied Alde Feanen) en op de verbetering en het herstel van specifieke habitats voor diersoorten zoals de Noordse woelmuis, amfibieën, monniksgier, kwartelkoning, grutto, smient en zwarte stern, de roerdomp en de grote karekiet in de IJsseldelta, net als het pimpernelblauwtje en het donker pimpernelblauwtje. Het RE-VULTURES-project verminderde de acute bedreigingen voor monniksgieren en vale gieren en stelde ze in staat te herstellen in de Bulgaarse/Griekse grensstreek van het oostelijke Rodopegebergte. De coördinerende begunstigden van het project waren hoofdzakelijk ngo's (meer dan de helft ervan), maar ook nationale, regionale en lokale autoriteiten, alsmede overheidsbedrijven.

Er zijn zes lopende projecten. Hun doelstellingen zijn het herstel van habitats: een natuurlijke rivierloop - ter bevordering van de vismigratie - door het herstel van de verbinding tussen de Waddenzee en het IJsselmeer, alsmede hoogveen in de Engbertsdijkvenen. De andere projecten zijn gericht op diersoorten, zoals de Europese bizon in het Tarcu- en Poiana Rusca-gebergte in het zuidwesten van Roemenië; en de Dalmatische pelikaan op de vliegroute Zwarte Zee-Middellandse Zee; bruine beren in Midden-Italië en Griekenland door de ontwikkeling van 'co-existentiecorridors'; en de bestrijding van de invasieve beverrat en muskusrat in Nederland en de buurlanden België en Duitsland; IAS-beheer, consolidatie en uitbreiding van de populatie monniksgieren in Portugal en West-Spanje.

Twee lopende projecten in het kader van dit onderdeel worden medegefinancierd door het vroegere onderdeel Milieugovernance en -informatie: de langetermijndoelstelling van het afgesloten LIFE Against Bird Crime-project bestond erin het illegaal doden, vangen en meenemen van vogels in de EU en de aangrenzende mediterrane regio's aanzienlijk terug te dringen, terwijl het lopende BalkanDetoxLife-project tot doel heeft het beheer van vergiftigingsincidenten in de doelgebieden te verbeteren, wat moet leiden tot een aanzienlijke vermindering van de sterfte van gieren en andere getroffen soorten door vergiftiging. Het project zal de overheidsinstanties regelmatig interpellieren om ervoor te zorgen dat vergiftigingen als sociaal onaanvaardbaar worden bestempeld.

In Nederland zijn twee lopende Strategische Natuurprojecten medegefinancierd. Het afgesloten IPE Deltanatuur-project was gericht op de uitvoering van het Nederlandse prioritaire actiekader (PAF). De doelstellingen van het LIFE IP PAF All4Biodiversity-project worden hieronder beschreven.

Biodiversiteit stimuleren met de hulp van grondgebruikers (LIFE IP ALL4Biodiversity) LIFE19 IPE/NL/000011

De biodiversiteit in natuurgebieden in Nederland neemt af. Dit Geïntegreerde Project beoogt het herstel van deze biodiversiteit in verschillende Natura 2000-gebieden door de bedreigingen die uitgaan van het grondgebruik in de omliggende gebieden te verminderen. Deze bedreigingen omvatten overmatige nutriënten afkomstig van landbouwgrond, uitdroging van land door drainage en vervuiling die de waterkwaliteit voor aquatische soorten vermindert. De projectleider, de provincie Zuid-Holland, zal beheerders van Natura 2000-gebieden en gebruikers van omliggende gronden bij de activiteiten betrekken. Er is ook voorzien in een nauwe samenwerking tussen de betrokken overheidsorganisaties, natuurbeschermingsgroepen, landbouwers, bedrijven, wetenschappelijke instellingen en anderen. Het team erkent dat natuurbehoud ter verbetering van de biodiversiteit gebaseerd moet zijn op wederzijdse voordelen en nieuwe agrarische bedrijfsmodellen. Dit zal van cruciaal belang zijn wanneer het team beheersplannen voor plattelandsgebieden ontwikkelt - een belangrijk kenmerk van dit project.

[Project summary](#)

Circulaire Economie en Levenskwaliteit

Acties die worden ondersteund in het kader van het onderdeel Circulaire Economie en Levenskwaliteit zullen bijdragen tot de verwezenlijking van belangrijke EU-beleidsdoelstellingen, zoals de overgang naar een circulaire economie, en tot de bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu en het leven. In het kader van dit onderdeel zullen Strategische Geïntegreerde Projecten (SIP) op regionale, multiregionale, nationale of transnationale schaal uitvoering geven aan milieu- of klimaatstrategieën of -actieplannen die door de autoriteiten van de lidstaten zijn ontwikkeld en vereist zijn krachtens specifieke milieu-, klimaat- of relevante energiewetgeving of -beleidsregels van de Unie. Deze projecten zullen er ook voor zorgen dat de belanghebbenden erbij worden betrokken en dat de coördinatie met en de inzet van ten minste één andere Europese, nationale of privéfinancieringsbron wordt bevorderd.

Dit onderdeel [voorheen LIFE Milieu en Hulpbronnefficiëntie en Milieugovernance en -informatie] heeft tot dusver 157 projecten in Nederland medegefinancierd, goed voor een totale investering van 439 miljoen euro, waarvan 109,5 miljoen euro door de EU is verstrekt.

De voltooide projecten stonden hoofdzakelijk in het teken van technologische ontwikkeling, met een bijzondere nadruk op schone technologieën, afvalwaterzuivering, watervoorziening en verbetering van de waterkwaliteit (namelijk de ontwikkeling van een duurzaam en circulair afvalwaterbehandelingsmodel); verwijdering van plastic uit rivieren en winning van ammonium uit afvalwater op een economische en energie-efficiënte manier). Ze hadden ook betrekking op onderwerpen zoals eco-etikettering; geïntegreerd milieubeheer; duurzaam bouwen; vermindering van de uitstoot van broeikasgassen en luchtverontreinigende stoffen; vermindering van verkeerslawaaï (bv. zonnepanelen als geïntegreerde bouwelementen in geluidsschermen langs snelwegen); het beheer van stedelijk, industrieel en gevaarlijk afval; recyclage van afgedankte voertuigen (door middel van post-shreddertechnologie); vervoersplanning en -controle (stimuleren van elektromobiliteit in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht); risicobeoordeling en bescherming van de volksgezondheid (bv. versnelling van de tenuitvoerlegging van EU-milieuregelgeving met betrekking tot de vervanging van hormoonontregelende chemische stoffen); verminderen van de uitstoot van broeikasgassen en energieverbruik (technische haalbaarheid en kostenefficiëntie aantonen van een volwaardige getijdenenergie-installatie van 1 MW, en aantonen van een nieuwe, milieuvriendelijke procestechnologie voor het vervaardigen van flexibele elektronische onderdelen); stedelijk afvalbeheer (omgekeerde afvalinzameling in Arnhem) en afvalgebruik (nieuw systeem om warmte van de riolering over te brengen naar stedelijke gebouwen, innovatief proces om plastic op biologische basis te produceren uit cellulose die wordt teruggewonnen uit huishoudelijk afvalwater, en demonstratie van scheiding en recyclage in gesloten kring van tapijtafval tot polymeren voor hergebruik in de tapijtproductie); voorkomen van het gebruik van nieuw koper; upcycling van het proces voor plastic afval van polyethyleen met lage dichtheid; recyclage van gebruikte drankkartons en polycups; verbetering van de milieuprestaties van wegenbouw- en onderhoudsprocessen; landbouw (invoering van nieuwe biostimulerende middelen in de conventionele landbouw en vermindering van de emissies van ammoniak en het sluiten van de stikstofkringloop in de melkveehouderij, alsmede de luchtkwaliteit in stedelijke gebieden in de nabijheid van havens en binnenwateren. Multinationals en kmo's waren de voornaamste coördinerende begunstigden. Andere soorten begunstigden waren onder andere lokale en regionale autoriteiten, overheidsbedrijven, een groot bedrijf, een universiteit, ngo's en onderzoeksinstituten.

Er lopen acht projecten in Nederland. Deze projecten behandelen uiteenlopende milieuthema's, waaronder: recyclage/hergebruik van afval (voorkoming van het gebruik van 'nieuw' koper, productie van prijsconcurrerende vangrails op biologische basis, demonstratie van de technische en economische haalbaarheid van een volledige verwerkingsinstallatie voor de verschillende fracties van bodemas, demonstratie van innovatieve alginaatproductie uit korrelslib, recyclage van zowel EPS-bouwafval als geëxtrudeerd polystyreen (XPS), demonstratie van een economisch levensvatbaar alternatief voor verbranding; en duurzame recyclage van (koolstof)vezelcomposieten en biomassa-afval tot 'Carbon Green'-producten met toegevoegde waarde; waterbeheer en afvalwaterbehandeling (ontwikkeling van een duurzaam en circulair model voor afvalwaterzuivering); demonstratie van een baanbrekende circulaire technologie voor de bebouwde omgeving; en de overgang naar emissievrij vervoer).

Twee lopende projecten werden medegefinancierd in het kader van het vroegere onderdeel Milieugovernance en -informatie. De algemene doelstelling van het LIFE-project Hout in Woningen is de vraag naar hout uit duurzaam beheerde bossen te doen toenemen door het gebruik ervan in sociale woningen in Nederland en Denemarken te bevorderen. LIFE GREEN PITCHES beoogt een innovatieve groene openbare aanbestedingsmethode te demonstreren, 'Scale up'.

Meer weten over LIFE?

- Ga naar de [LIFE-website](#) en de [LIFE-projectdatabase](#)

- Volg het LIFE-programma op de sociale media:

- Meld u aan voor het [LIFE-programma](#) en de [CINEA Clean Energy-nieuwsbrieven](#)

- **Neem contact op met het nationale contactpunt van LIFE in uw lidstaat:**

Naam: Ms Astrid HAMER (Nature and Biodiversity)
Mr John HEYNEN (Climate Change & CEQL)
Mr Teun BOLDER (Climate Change, CEQL and Clean Energy Transition)
Mr. Rogier VOGELIJ (Nature and Biodiversity)
Mrs Els WALBURG (Nature and Biodiversity)

Adres: Postbus 8242
NL - 3503 RE Utrecht

Tel: +31 88 042 2730
+31 88 042 2527
+31 88 042 2594
+31 88 042 2580

E-mail: LIFE@rvo.nl / teun.bolder@rvo.nl / john.heynen@rvo.nl / astrid.hamer@rvo.nl / rogier.vogelij@rvo.nl
els.walburg1@rvo.nl

Website: [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland](http://rijksdienst.voor.Ondernemend.Nederland)

- **Neem contact op met uw NEEMO Monitoring Team**

NEEMO EEIG – PROSPECT C&S

Adres: Rue du Prince Royal, 83
B-1050 Brussels

Tel: +32 2 514 55 34

E-mail: prospect@neemo.eu

Lopende LIFE-projecten voor Natuur en Biodiversiteit				
Projecttitel	Projectnummer	Projectacroniëm en link naar de online samenvatting	Website	Projectduur
Een nieuwe aanpak: een geleidelijke, ecologische zoet-zoutwaterovergang tussen Waddenzee, IJsselmeer en het hinterland	LIFE16 NAT/NL/000155	Fish migration & BirdLIFE	https://www.deafsluitdijk.nl/projecten/vismigratierivier/	03/2018 -> 03/2024
Verbetering van de hydrologische omstandigheden voor de natuurlijke regeneratie van hoogvenen in Engbertsdijkvenen (LIFE18 NAT/NL/000636	AddMire LIFE	https://www.overijssel.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/ontwikkelopgave/natura-2000-gebieden/engbertsdijkvenen/hoogveenherstel-engbertsdijkvenen-addmire-life	07/2019 -> 06/2024
Behoud van de Dalmatische Pelikaan langs de Black-Sea Mediterranean Flyway	LIFE18 NAT/NL/000716	Pelican Way of LIFE	https://rewildingeuropa.com/tag/pelican-way-of-life/	09/2019 -> 03/2025
Beheer van invasieve beverrat en muskusrat in Europa	LIFE18 NAT/NL/001047	LIFE MICA	https://lifemica.eu/	09/2019 -> 09/2023
Ecosystemen weerbaar maken tegen invasieve uitheemse soorten	LIFE19 NAT/NL/000821	LIFE RESILIAS	https://bosgroepen.nl/bosgroep-zuid-nederland/life-resilias-versterken-van-de-veerkracht-van-bos-en-natuur-voorkomt-dominantie-door-invasieve-exoten/	09/2020 -> 09/2027
Vergroting van de levensvatbaarheid van bruine beren in Midden-Italië en Griekenland door de ontwikkeling van 'co-existentiecorridors'	LIFE20 NAT/NL/001107	LIFE Bear-Smart Corridors	N/A	10/2021 -> 09/2026
Consolidatie en uitbreiding van de populatie monniksgieren in Portugal en West-Spanje	LIFE21-NAT-NL- LIFE Aegyptus return/101074677	LIFE Aegyptus return	N/A	09/2022 -> 12/2027
Uitvoering van de EU-biodiversiteitsstrategie: bewustzijn en capaciteitsopbouw tegen vogelcriminaliteit in prioritaire vliegroutes	LIFE17 GIE/NL/000599	LIFE Against Bird Crime	https://flightforsurvival.org/life-against-bird-crimes/	09/2018 -> 12/2022
Versterken van de nationale capaciteiten om vergiftiging door wilde dieren te bestrijden en het bewustzijn over het probleem in de Balkanlanden te vergroten	LIFE19 GIE/NL/001016	BalkanDetoxLife	https://4vultures.org/projects/balkandetox-life/	10/2020 -> 09/2025
Geïntegreerde aanpak N2000 Deltanatuur als katalysator voor de uitvoering van het Nederlandse prioritaire actie kader	LIFE15 IPE/NL/000016	DELTA Nature	https://life-ip-deltanatuur.nl/	10/2016 -> 09/2022

LIFE IP PAF Biodiversiteitsherstel voor N2000-gebieden en omgeving, in samenwerking met landbouw- en andere grondgebruikers	LIFE19 IPE/NL/000011	LIFE IP PAF All4Biodiversity	https://all4biodiversity.nl/	03/2020 → 03/2026
--	-------------------------	--	---	-------------------

Lopende LIFE-projecten voor Circulaire Economie en Levenskwaliteit				
Projecttitel	Projectnummer	Projectacroniem en link naar de online samenvatting	Website	Projectduur
Bio-vangrails 4 yoUr Safety LIFE 2015	LIFE15 ENV/NL/000173	BG4US LIFE 2015	https://bg4us.eu/	09/2016→ 09/2023
Schone binnenscheepvaart	LIFE16 ENV/NL/000217	LIFE Waste2Kaamera	https://kaamera.com/	08/2017→ 06/2023
Polystyreenlus	LIFE16 ENV/NL/000271	LIFE-PSLOOP	https://polystyreneloop.eu	07/2017→ 07/2023
LIFE-waterfabriek van de toekomst	LIFE18 ENV/NL/000217	LIFE WATER FACTORY	https://www.vallei-veluwe.nl/toptaken/bij-mij-in-de-buurt/in-voorbereiding/waterfabriek-wilp/life-water-factory/	07/2019→ 12/2024
Het demonstreren van een nieuwe aanpak voor gebruikte drankkartons en polycuprecycling	LIFE18 ENV/NL/000339	LIFE PULPCYCLE	https://pulpcycle.eu/	09/2019→ 08/2023
Geïntegreerde volwaardige verwerkingsinstallatie voor verschillende fracties van bodemas die een veilig gebruik als secundair materiaal garandeert	LIFE18 ENV/NL/000436	LIFE ASH 2 MATERIAL	https://www.heros.nl/nl/life/	07/2019→ 04/2022
Duurzame recyclage van (koolstof)vezelcomposieten en biomassa-afval tot 'Carbon Green'-producten met toegevoegde waarde	LIFE20 ENV/NL/000200	LIFE CarbonGreen	https://carbongreen.eu/	09/2021→ 08/2024
Demonstratie van het/de eerste baanbrekende circulaire busconcept en -lijn in Europa	LIFE21-ENV-NL-LIFE CICLE/101073810	LIFE CICLE	N/A	08/2022→ 01/2025
Het gebruik van hout in de Nederlandse en Deense sociale woningen verhogen voor groene groei en een circulaire EU-economie	LIFE20 GIE/NL/001173	LIFE timber in housing	https://www.homeforthefuture.org/	09/2021→ 08/2026
LIFE Innovatieve groene openbare aanbesteding voor duurzame en toekomstbestendige kunstgrasvelden	LIFE21-GIE-NL-LIFE GREEN PITCHES/10107439 1	LIFE GREEN PITCHES	N/A	09/2022→ 02/2025

Lopende LIFE-projecten voor Beperking van en Aanpassing aan de Klimaatverandering				
Projecttitel	Projectnummer	Projectacroniem en link naar de online samenvatting	Website	Projectduur
Europa's grootste burgerinitiatief om 500 miljoen bomen te planten en te controleren om de klimaatverandering tegen te gaan	LIFE19 CCM/NL/001200	LIFE Terra	https://lifeterra.eu/	07/2020 → 06/2025
Koolstofarm beton: vervanging van cement door een innovatief bindmiddel uit bodemas van verbrandingsovens	LIFE19 CCM/NL/001219	LIFE MIBA FILLER	https://cempr.spinbox.nl/	07/2020 → 12/2023
Grasraffinerij voor duurzaamheid & gedeelde waarde	LIFE21-CCM-NL- GR45S/101074660	GR45S	N/A	09/2022 → 08/2027
LIFE URBAN-ADAPT: Demonstratie van stedelijke klimaataanpassing en klimaatveerkracht voor de Rotterdamse binnenstad	LIFE14 CCA/NL/000302	LIFE URBAN-ADAPT	https://www.urbanadapt.eu	07/2015 → 12/2023
LIFE Local Water Adapt; innovatief collectief, adaptief waterbeheer	LIFE17 CCA/NL/000043	LIFE Local Water Adapt	https://www.superlocal.eu/life/	07/2018 → 12/2023
Landbouw van de toekomst - Bouwen aan agrarische netwerken voor klimaatadaptieve landbouw	LIFE17 CCA/NL/000093	Farm LIFE	http://farm-life.eu/	09/2018 → 08/2023
Klimaatbestendigheid door betrokkenheid van lokale burgers)	LIFE18 CCA/NL/001123	LIFE CRITICAL	https://lifecritical.eu	06/2019 → 12/2025
Naar klimaatbestendige bossen en bosbeheer)	LIFE19 CCA/NL/001218	LIFE CLIMATE FOREST	https://www.climateforest.eu/	09/2020 → 08/2027
LIFE_FRESHMAN: Duurzaam zoetwaterbeheer in kustgebieden	LIFE19 CCA/NL/001222	LIFE FRESHMAN	https://www.dunea.nl/algemeen/life-freshman	07/2020 → 12/2025
Damsterplein, het coolste plein van de stad	LIFE20 CCA/NL/001621	LIFE COOL SQUARE	https://ruimtevoorjou.groningen.nl/life-cool-square/	07/2021 → 07/2024
Vergroten van de klimaatbestendigheid en koolstofput van zandgronden op landbouwgrond	LIFE20 CCA/NL/001625	LIFE CO2SAND	N/A	07/2021 → 06/2027
LIFE NEW HYTS: Hernieuwbare groene waterstof voor vervoer	LIFE20 CCA/NL/001664	LIFE NEW HYTS	N/A	07/2021 → 12/2025
Toekomstbestendig waterbeheer in de landbouw	LIFE21-CCA-NL- LIFE Future	LIFE Future farming	N/A	09/2022 → 02/2028

	farming/101074655			
De Nederlandse Nationale Adaptatiestrategie inzake klimaatverandering uitrollen in lokale netwerken die de klimaatbestendigheid versnellen	LIFE20 IPC/NL/000006	LIFE-IP NL-NASCCCELERATE	N/A	03/2021 -> 12/2027

Lopende projecten voor de overgang naar schone energie				
Projecttitel	Projectnummer	Projectacroniem en link naar de online samenvatting	Website	Projectduur
OPBOUWEN van vaardigheden in Nederland	LIFE21-CET-BUILDSKILLS-BUS-NL/101077358	BUS-NL	N/A	10/2022 -> 03/2024
Creatie en verveelvoudiging van geïntegreerde woningrenovatiediensten voor private flatgebouwen in Nederland en Vlaanderen	LIFE21-CET-HOMERENO-CondoReno/101076316	CondoReno	N/A	10/2022 -> 09/2026
Routekaarten voor woningrenovatie om energiarmede in kwetsbare plattelandsgebieden aan te pakken	LIFE21-CET-ENERPOV-RENOVERTY/101077272	RENOVERTY	N/A	11/2022 -> 10/2025
Rechtvaardigheid in de overgang en emancipatie tegen energiarmede	LIFE21-CET-COALREGIONS-JUSTEM/101076151	JUSTEM	N/A	11/2022 -> 04/2025
Ontwikkeling van energie-efficiëntieprojecten in kmo's met het oog op de Europese doelstellingen voor 2050	LIFE21-CET-AUDITS-DEESME 2050/101076386	DEESME 2050	N/A	11/2022 -> 04/2025
Innovatieve energie(efficiëntie)servicemodellen voor sectorale integratie via blockchain	LIFE21-CET-SMARTSERV-InEEs/101077033	InEEs	N/A	11/2022 -> 10/2025
De weg banen voor de invoering van duurzaam beleggen in de nationale regelgeving en de markt	LIFE21-CET-SMARTREADY-SRI2MARKET/101077280	SRI2MARKET	N/A	11/2022 -> 10/2025
Toepassing van het eerste beginsel van energie-efficiëntie in regionale planning	LIFE21-CET-LOCAL-REGIO1ST/101076088	REGIO1ST	N/A	11/2022 -> 10/2025
Evaluatie, kwantificering en versterking van de uitvoering van het beleid en EM&V in het kader van artikel 7 van de richtlijn inzake industriële emissies	LIFE21-CET-POLICY-ENSMOV Plus/101076098	ENSMOV Plus	N/A	12/2022 -> 11/2025
6e gezamenlijke actie ter ondersteuning van de lidstaten en de deelnemende landen bij de uitvoering van de richtlijn betreffende de energiestatistiek van gebouwen	LIFE21-CET-CA-CAEPBD6/101102078	CAEPBD6	N/A	11/2022 -> 10/2027
Odyssee-MURE - Monitoring van de energie-	LIFE21-CET-POLICY-	OdysseeMure fit-4-55	N/A	10/2022 -> 03/2025

efficiëntiepijler voor klimaatneutraliteit	OdysseeMure fit-4-55/101075902			
Geïntegreerde energie-, klimaat- en ruimtelijke planning	LIFE21-CET-LOCAL-IN-PLAN/101076428	IN-PLAN	N/A	10/2022 -> 03/2026
Het potentieel van duurzaam beleggen verbeteren en aantonen	LIFE21-CET-SMARTREADY-easySRI/101077169	easySRI	N/A	11/2022 -> 10/2025
Stimulering van geothermische warmtepompen om kosteneffectieve en efficiënte hernieuwbare verwarming en koeling in gebouwen meer te integreren	LIFE21-CET-POLICY-GEOBOOST/101077613	GEOBOOST	N/A	01/2023 -> 12/2025
Toegang tot kapitaal voor communautaire energie	LIFE21-CET-INNOFIN-ACCE/101077474	ACCE	N/A	11/2022 -> 10/2025
RED-implementatie voor verwarming en koeling	LIFE21-CET-POLICY-REDI4HEAT/101077369	REDI4HEAT	N/A	10/2022 -> 09/2025
Samenwerking tussen steden/regio's en energiecoöperaties als middel om de energietransitie te versnellen	LIFE21-CET-ENERCOM-TANDEMS/101077514	TANDEMS	N/A	10/2022 -> 09/2025
Energie-efficiëntie-aggregatieplatform voor duurzame investeringen	LIFE21-CET-MAINSTREAM-ENERGATE/101076349	ENERGATE	N/A	01/2023 -> 06/2025
Europees initiatief voor motorrenovatie	LIFE21-CET-POLICY-EU-MORE/101076631	EU-MORE	N/A	10/2022 -> 03/2025
Introductie van een marktactiveringsplatform om grondige renovatie van het gebouwenbestand in de EU te versnellen, versterkt door aantrekkelijke, hoogwaardige geïndustrialiseerde oplossingen die op bewijs gebaseerde prestaties bieden	LIFE21-CET-BUILDRENO-BuildUPspeed/101075843	BuildUPspeed	N/A	11/2022 -> 10/2025
Open source-instrumenten om het hoofd te bieden aan de toenemende vraag naar ruimteteoeling in gebouwen	LIFE21-CET-COOLING-CoolLIFE/101075405	CoolLIFE	N/A	11/2022 -> 10/2025
Bedrijven leiden naar klimaatneutraliteit door de invoering van energie-efficiëntie maatregelen uit de energieaudits te versnellen.	LIFE21-CET-AUDITS-AUDIT-TO-MEASURE/101075785	TO-MEASURE	N/A	11/2022 -> 10/2025
Zich toeleggen op ESG-beleggen	LIFE21-CET-MAINSTREAM-ENGAGE/101075995	ENGAGE	N/A	11/2022 -> 10/2025